

LA RENAXENSA,

PERIÓDICH DE LITERATURA, CIENCIAS Y ARTS.

SURT LOS DIAS 10, 20 Y ÚLTIM DE CADA MES.

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ.	REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ.	RECLAMS.
Tres mesos. 9 Rals.		Los subscribers per ratlla. . 1/2 Ral.
Al estranger, tres mesos. . 13 »	Carrer de Jerusalem, n.º 32,	Los no subscribers per id. . 1 »
Ultramar, tres mesos. . . 18 »	primer pis.	Passant de 10 ratllas, á preus convencionals.
Un número sol. 1 »		

SUMARI.

Lo poeta Anselm Clavé; per *Celesti Barallat y Falguera*.—Un assatj de Filosofia critica; per *Joseph Masferrer y Arquimbau*.—A la memoria d' En Joseph Anselm Clavé (sonet); per *Joan Tomás y Salcany*.—Una visita al Tibidabo; per *Maria de Bell-lloch*.—A la memoria de ma germana Teresa (poesia); per *Joseph Thomàs y Bigas*.—Laboratori del pagès; per *Lluís Justo y Villanueva*.—Primavera (poesia); per *Q.*—Inventari de la Tresoreria de la Séu de Girona; per *Fidel Fita*.—A Rosa Alfarás (poesia); per *Miquel Draper*.—Consistori dels Jochs Florals.—Novas.

Folletí.—Historia de Banyolas (continuació); per *Pere Alsins*.—Julita (novela); per *Martí Genís y Aguilar*.

LO POETA ANSELM CLAVÉ.

RECORTS DE 1858 Á 1864.

III.

Dos rius de Catalunya tinguéren la sort entre tots los altres de mereixer la preferencia d' Euterpe: lo Ter, ahont lo poeta passá sos primers dias:

Prop del Ter passárem, ninas,
De la infancia l' edat d' or,
Y ab sas onas cristallinas
Hém jugat infinits cops...

y l' Freser; lo riu famós per sas truitas, que tan agradables son al paladar, com diu lo proverbi local, cuan son *frescas, fregidas, fredas y francas*; lo riu que devallant de Nuria y juntantse ab lo rieral de Planolas, passa per devant de Montgruny y de las fargas de Campdevánol, y termina son curs al peu mateix de la vila de Ripoll, sempre bonica y sempre poética cuan las passions humanes no venen á enterbolir sas «dugas aigas».

A la voreta del Freser té lloch lo petit drama lirich que porta per títol «la toya de la nuvia». Aquí, ni claror de lluna, ni vesprada, ni posta de sol, ni ressol de la tardé: sóm á la matinada y l' alba s' presenta juganera:

Naix joliu
Jorn d' estiu,
L' alba ròssa al mon sonriu;

Y en la font garrida nina
Sas dos trenas d' or pentina etc.

Un coro poétich canta l' *virolay* del nuviatge:

Nina gentil—garrida pastoreta,
Tòfa de néu—estrella refulgent,
En dols concent
Lloan los joves tas esposallas,
En dols concent
Lloan las ninas ton casament.

Mentre las companyas de la nuvia teixeixen la toya simbólica, lo coro dels joves canta sa virtut y li prepara una garlanda de rosas blancas.

Bellas ninetas d' aquesta vall
Toya olorosa gentils teixiu,
Toya hont destaquen en purs emblemas
Flors escullidas de gays jardins.
Murtra, baladre, jascintos, jonchs,
Némoras, cássias y romaní,
Faig, balsamilla, clavells y rosas,
Violas, geranis y gessamins.
Toya olorosa que simbolise
De la esposada los dots sens fi, etc.

Arriba un caballer, foraster, que s' enamora de la nuvia:

—Colominet—qu' estens
Tan matinet—ton vol,
Si l' cor de glas—no tens
Al meu darás—consol.
Ferit d' un dart—jo plor
Des que d' asart—t' he vist,
Y ab sobressalt—mon cor
Resta malalt—y trist.
Colomé seductor
Volsme dar ton amor?

Y ella al vent—son accent dona dient—galantment.

—Al sensill colom roquer
Dèu lo lliure d' artimanyas,
Al sensill colom roquer
Dèu lo guard del esparver!...

Lo caballer acut á las ofrenas, figurantse (y ell sabrá perquè) qu' un cor de nina es mes accessible á las dádivas qu' als sentiments:

—Donchte, nina, un bell palau
De marbre y or;
Vint cambreras bonicoyas;
Y en un rich camaril blau
Immens tresor,
Robas, flors, miralls y joyas.
Y en cadira d'or sentada,
De la cort agasajada,
Calmarás ¡ay! ma agonia,
Dolsa aymia,
Robadora de mon cor!

Mes la nineta empren son camí ribera amunt, fi-
xa sos ulls en lo cortesá, y aixís contesta:

—Daume 'ls perfums
Dels ginestars
De la montanya;
Daume 'ls costums
Dels rústichs llars
Que l' Freser banya;
Qu' al fi la pau—d' una cabanya
Anyora l' cor
En lo palau—de marbre y or.

L' alba cedeix son lloch á la aurora: lo riu se-
gueix son curs entre 'ls verts desmays que li fan
sombra: los aucells esplican sos amors en la roure-
da: lo caballer cortesá que ha anat seguint los pas-
sos de la nineta la detura prop d' un lladoner:

—Boscana flor—que tens
Mon pobre cor—cautiú,
Templa l' volcá—qu' encens
Hont sols restá—caliú,
Puig tinch lo seny—fallit
Ab ton desdeny—injust
Y á impuls d' un fer—neguit
Tem darte un ver—disgust.
Flor del bosch, per favor
Volsme dar ton amor?

Y ella al vent—son accent—dona dient—galant-
ment:

—Al modest violer boscá
Dèu lo lliure de borrascas,
Al modest violer boscá
Dèu lo guard del huracá!

L' incorregible caballer vol deslumbrar á la ni-
neta ab un adrès de pedreria; li parla de sa noble-
sa; li ofereix la mà d' espós. La resposta de la nina
es molt sensilla:

—Pens' ser muller
D' un fill dispot
De la montanya;
Qu' al fi la pau—d' una cabanya
Anyora l' cor
En lo palau—de marbre y or!...

Es prou difícil donar una *carbassa* á un caballer
ab mes finura. Lo caballer *resta aturadit*, com diu lo
poeta, y l' coro repren lo cant de la toya simbólica,
disposantse per celebrar las esposallas.

Los amors d' Aurea y d' Elmir en las marges del
Ter, donáren al poeta un argument molt semblant
al de «la toya de la novia». Espléndidas joyas; host
de vassalls, cambras palacianas, tot aixó val menos

per la gentil Aurea que l' repicó del tamborino y l'
só del fluviol pastoril. Prop de las apacibles aguas
del Ter, lo mateix qu' allá enàunt ahont saltan
remorosas las del Freser, los atractius de la vida
campestre produeixen lo recel y la desconfiansa
respecte á la vida de las ciutats: sobre la molsa
salpicada dels brillants de l' alba, s' olvida *ab cants*
melosos lo recort de las penas; en la rústica llar hont
s' alberga la santa pau, mes aviat se compadeixen
los vicis que s' troba á faltar la fortuna:

Sos plahers garde l' qu' en vilas
Malbarata,
Per festins y jochs, sas pilas
D' or y plata...
Que l' qu' en palla honrat reposa,
Tranquil gosa
L' escás fruit d' afanys constants,
Sens qu' enveje en sa pobresa
Mes grandesa
Que l' amor dels seus semblants...

Desde aquest punt de vista, «las ninas del Ter» y
«la toya de la novia» son dos composicions bessos-
nas; pero distingeix á «las ninas del Ter», y li do-
na un caràcter típic especial entre las demés
obretas catalanas d' En Clavé, la circunstancia de
ser una verdadera dansa cantada; la circunstancia
de que s' ha de cantar ab lo moviment de la *qua-*
drille per compendre la gracia y la vivacitat de las
melodias, la oportunitat de las formas métricas y
la espléndida hermosura de las imatjes. La narra-
ció, qu' en «la toya de la novia» es lo principal,
aquí no ocupa mes qu' un lloch secundari: lo prin-
cipal es la divina Terpsícore dirigint la *ronde d'*
amour, y sa germana Euterpe difundint la alegria al
só de las tenoras; lo principal son las parellas del jo-
vent que uneixen ab gentilesa las mans en un sol
llás; lo principal es aquell *ritornello* tan espressiu
que s' canta al cenyir ab ricas guirnalas lo front
de *las ninetas mes candorosas*. La part narrativa, mes
que narració es un himne de triunfo:

Cantem ninas del Ter
Al só de la dulsayna,
Cantem ninas del Ter
L' amor d' un cor fidel!...

De la lleugera ironia qu' hem trobat en «la toya
de la novia» no n' queda aquí ni rastre: tot es líric:
tot aixeca l' esperit, desde 'ls sùtills celatges de neu,
or y grana, fins á l' olor de l' orenga y de la gines-
ta. ¡Llástima que no s' parés l' autor desde son
principi en la falta de propietat ab que empleaba
alguna qu' altre paraula! Ab uns cuants retochs de
poca importancia hauria pogut deixar la forma li-
teraria de «las ninas del Ter» á la mateixa altura
que son mérit poétich.

En «la toya de la novia» y «en las ninas del Ter»
la poesia d' En Clavé no es ja tan sensilla com en
«las flors de maig» y en «lo somni d' una verge». Los
elements son mes numerosos y la manera de
combinarlos es mes complexa. Las ideas, tornant á
una forma psicológica mes primitiva, s' han anat
fent concretas: lo conjunt de la composició s' ha

acostat mes á la vida real. Subsisteixen las armonias qu' havia sentit lo poeta en la vida del camp, pero entremitj d' ellas apareix una discordancia: al costat de l' idili ha nascut la acció dramática: lo problema estètic y lo problema moral han tingut una dificultat nova per resóldre: terrible dificultat en la qual s' ha estrellat mes d' un poeta, y sobre la qual disputan las escuelas sense que 'ls sigui empresa fácil l' arribarse á entendre!

A Trueba y á Fernan Caballero, distingidíssims representants de la literatura provincial espanyola, se 'ls han fet càrrechs, y ab fonament, per haber exagerat la contraposició entre l' home del camp y l' home de las grans poblacions modernas. ¿Qui sab lo dany que pot fer un escriptor cuan acut fins al sofisma per dificultar la vida de relació entre las diversas parts d' una unitat històrica? ¿Qui no comprén que trayent del seu sentit natural aquell proverbi que diu «*desde la patria al cielo*» ó describint la gent dels poblets com qui descriu un prototipo de perfeccions humanas, pot fomentarse un sentiment d' antipatia qu' al cap y á la fi ha de ser fatal per aquells que s' necessitan y qu' habian nascut per completarse? Y la estètica en sí mateixa, que cuan las oposicions son naturals hi troba motius per aixecarse fins á lo mes grandió que pot concebir la pensa humana; cuan las oposicions son artificials ó exageradas, ¿qu' es lo que hi troba sino desequilibri y enllotament y decadencia?

Aixís, donchs, no s' estranyará que á devant d' aquesta dificultat, á devant d' aquesta oposició natural entre l' camp y las vilas, trobém un motiu mes per alabar la sobrietat d' En Clavé, que sense deixar de sentir la naturalesa, sense deixar d' estimar los pobles rústichs, dissenyá tan solament lo contraste ab finíssimas pinselladas, y no convertí may en odi ni en despreci lo sentiment d' aversió per la ciutat, que pot engendrarse en lo cor del qui ha passat tota sa vida en las montanyas.

D' una manera semblant vá procedir En Clavé respecte á lo que dintre de las ciutats s' anomena *la oposició de classes*. Hi havia á Madrid una certa democracia que volia monopolisar lo nom de democracia de *quant blanc*, y es fama que un dels seus representants digué que 'ls obrers de Catalunya tenyian ab la seva sang los abrichs que cubrian las espatllas de las *clases holgazanas*. Per contra d' aixó, En Clavé, que sabia perfectament que á Catalunya no hi havia *clases holgazanas* ni abrichs tenyits per un sistema tan estrafulari, feya cantá als seus coros, en las festivals, los següents versos:

Vuy lo il·lustrat concurs que nos alenta
En nostre humil treball y ardent esfors
En est brillant concert veurá patenta
La gratitut sens par de nostres cors;
La gratitut d' obrers que s' regositjan
Guanyant un llor en premi á llurs afany;
La gratitut d' uns cors que sols desitjan
La estimació de propis y d' estranys.

Proba segura de que l' qu' era delicat á devant de la Naturalesa ho era també á devant de la Socie-

tat; proba segura de que la demagogia (blanca ó vermella) tindria moltíssima feyna si volgués trobar en los cants d' En Clavé una disculpa pe'ls seus excessos!...

C. BARALLAT Y FALGUERA.

UN ASSATJ DE FILOSOFIA CRÍTICA.

I.

Hi ha una escola filosòfica que porta molt enllá ses pretensions. Filla de la reacció contra l' empírica, que procehint *d' posteriori*, y trobant immediatament en la consciencia humana solament modificacions tranzitories del esperit, construhex lo mon de les idees per la generalisació de fets d' experiència, y fixa 'ls principis abstractes per l' observació y comparança de fenòmens individuals hont creu ésser envolta en germen la naturalesa d' aquells universal y necessaria; á fi de destruir la *taula rasa* de Locke, y arrancar d' arrel lo principi: *nilhil est in intellectu, quod prius non fuerit in sensu*, assenta com á fonament de sa doctrina que, suposat que lo que sia primer en l' orde d' ésser deu també primer ésser en l' orde del conexement, es falsa Metafísica la que no endresse l' evolució intel·lectual pe'l camí que ha seguit desde Aristóteles, en quant á la Lògica, lo procehiment nomenat deductiu. D' aquí 'l voler compèndrer les essencies de les coses, y determinar llavors, mitjentsant un simple exercici lògich, la possibilitat y naturalesa dels accidents, com si la Lògica formal tingués per objecte la determinació d' existencies y fos altra cosa que la condició primaria y necessaria del art d' inquirir la veritat. D' aquí 'l sistema de trobar la cadena armònica de les veritats humanes y la relació dels fets contingents sens l' auxili de l' experiència successiva, ab l' única ajuda de l' intuició racional. Y finalment no es altra la causa dels esforços á fins ridículs pera formar un mon de criatures, discordent per la Lògica y desenrotllant ab método principis racionals.

Durant tots los setgles de vida que conta la Filosofia, s' han nudrit d' aytals aspiracions moltes intel·ligencies, y 'l mon de les teoríes es tan antich com la rahó; mas en nostres dias ab la resurrecció de tots los somnis grechs ha aparegut la Filosofia racionalista ab unes il·lusions tant magestuoses y ab talment altívols intents, que, á poder fiarse en les seves ales, l' home del dinou setgle segurament podria dir, y parlant ab tot lo tecnicisme de la paraula, que havia hagut la *pedra filosofal*. Filosofia racionalista l' hem anomenada, y creyem que no sens motiu. May la rahó s' havia vist mes exalsada que en los llibres dels adeptes de la Filosofia alemanya, que no han volgut imitar á son mestre Kant, al contemplarlo sentint en les contradiccions de ses idees racionals formals destorbs, pera bastir l' edifici filosòfich. Plató, lo diví Plató, 's contentá ab dexar esbargar l' apetit de 'ls seus dexeables, mirant

y entenent la regió de *les idees*, preexistents a la naturalesa, coeternes y coexistens —en lo sentit mes vulgar de la paraula— ab la suprema Intel·ligencia; mas també 'ls advertia que la noció racional de les coses no era per les facultats superiors; y establint axís en Filosofia una barrera entre l'existencia y l'*idea*, era aquesta del domini dels filòsops y restava aquella a franch arbitre del comú. Pe 'ls apòstols de la nova creuhada no existex tal dualisme. Be que confessant que es precis prescindir y quasi desfernos de la rahó que tots creyam bastarnos pera conexas la veritat, y pendre 'ns la pena, tancant los ulls a la realitat de la vida, de seguir la volada ultra-humana que ab tó profétich nos senyalan; per premi de la fadiga 'ns prometen la possessió del *absolut*, per qual intuició han cregut a la rahó suficient, fentla igual al *absolut* quan los ha soptat lo dubte de la debilitat de la seva vista pera esguardarlo, ó dihuen que es l' *absolut in fieri*, si l' historia de les aberracions humanes los retrau lo perill d' un desengany ó 'ls tira encara l' exemple d' Icaro. Aquest darrer sentit, que avuy per avuy es lo qui te la preferencia entre 'ls que no 's saben traurer dels llabis la vocable de moda, ha fet dir a un dels filòsops de l' escola *hegeliana* que Deu no existex, per rahó d' ésser perfectíssim y contrastar la puresa del seu ideal ab la impura realitat existent.

Possehida, donchs, la rahó del absolut, y com endinzada, gracies a una alienació mental, en lo mar sens fons del infinit, res mes fácil pe 'ls qui tenen demostrat de sobres no patir d' escrúpuls en orde al *valor* del pensament que tramétren a la Lògica la tasca, per cert gegantina, de resoldrer en la unitat suprema les diferencies fenomenals, y fer regular a son origen, per trobarhi la font de sa veritat y la rahó de sa aparició successiva, a la varietat confusa dels éssers y la multitud desentonada de les seves complicades graduacions. Mas al doná 'l pas, al voler obrá 'l tránzit de lo absolut a lo relatiu, de la veritat primera a la *Naturalesa* inferior que cregueren continguda dins de la seva essencia, han trobat lo cástich del seu orgull y s' ha esvahit com fum la maravella fantástica. O be han degut confessar implícitament llur culpa de confiança il·limitada y cega en les forces superiors intel·ligents, y apel·lar al sentit comú que possehex tothom qui ve a aquest mon, no podent d' altra manera dirnos tan solament una paraula sobre les apariencies reals, reduhida axís tota sa operació mágica a traurer, com qui fa jochs de mans, hábilment de dessota lo que havian amagat als ulls del públich, tot alçantse pe 'ls espays imaginaris, com felisment observava 'l P. Gratry, may prou planyut pe 'ls filòsops y teólechs; ó be continuant l' encís que jutjan mes fort que la llampant claror dels objectes que 'ls voltan, escriuhen planes de ciencias naturals no ja obscures y enigmátiques, com ho era sa Teodicea, sino ridícoles, plenes de sobirans deliris y mes propies del estat d' un foll que d' uns homes que 's gaudian d' haver despertat l' enteniment dels mortals del llarch ensopiment de divuyt setgles.

Y, no obstant, l' aspiració es llegítima y hasta natural al home; y, com la sencera veu de la naturalesa ha estat sempre y ho será sempre la veu de Deu, no pot mentir y deu un jorn realisarse sens falla. Fa ja molts anys per ço que, parlant de la benaventurança dels predestinats, escrivián los Pares de l' Església catòlica S. Gregori: *Quid est, quod non videant, qui videntem omnia vident?*; San Agustí: *Non erunt volubiles nostrae cogitationes ab aliis in alia euntes, atque redeuntes; sed omnem essentiam nostram uno simul conspectu videbimus*; y no menys S. Tomás d' Aquino, gloriós ornament de la Filosofia escolástica:..... *videntes Deum per suam essentiam, ea, quae in ipsa essentia Dei vident, non vident per aliquas species, sed per ipsam essentiam divinam intellectui eorum unitam*. Qualsevol sentiment que no puguin satisfer los fruits de l' activitat natural, si es rasonable, com lo que tractam ara, ja que ha de haver quietut en sa tendència, te la clau del misteri que li sosté la vida en la ciencia de Deu ó Teologia catòlica. Y veja 's com, al donar als elegits lo cel lo guasardó que 'ls seus mérits requirexen, complau y realisa, ab la visió de Deu, *sicuti est*, y ensemps la contemplació en Deu de les coses criades, la pus alta esperança que del estudi del home 'ls filòsops han lograt concébrer; y convertex lo somni y fal·lera dels sabis pera enaltir la rahó en motiu d' humiliació per les seves enlluernants teories, fent de la gracia, joya dels cors senzills, la penyora d' una vida perdurable, que ha de consistir en la possessió intel·lectual del Be summo, perque es mirall de tota veritat, centre de tota vida. Mas, no podentse aquest desitj de la vida superior de la humana intel·ligencia cumplir en sa via de pelegrinatge, romandrà obscura sempre la Filosofia que sens demanar socors a la llum revelada vulga atényer lo fi últim de les facultats espirituals.

Per desgracia aquesta foscor no es lo mal únich que la pobre humanitat ne reporta. Essent la Metafísica la mare de les ciencias socials, puig viuhen de sa sava y a sos principis enmanllevan son criteri propi, sempre que la ciencia primera va errada, y exten y axampla fora de mida 'l cercle de sa privativa jurisdicció; la Moral y 'l Dret en quiscuna de les seves esfères regularán malament l' equitat y justicia dels actes de l' home, y jutjarán tortament les institucions dels pobles, y farán arriscar llur orgull ab aventures imprudentes en tot genre de manifestacions de sa ufanosa originalitat. L' empirisme psicológich precehí y prepará l' invenció del *pacte social*, y feu de la teoria de Rousseau l' octava maravella dels polítichs, fins que tothom ha comprés que l' establir la ley de les majories com a criteri exclusiu de justicia duya a un absolutisme no menys temible y a una volubilitat no menys perillosa, que l' ofegador socialisme monárquich del *jo so l' Estat* de Lluís XIV, mots que tancan y expressan en sa força tota la filosofia que mantingué les corones en les testes dels reys absoluts; y tombant lo cicle filosófic, era també ley que, absoluta la rahó y mancant a la vida espiritual tot element *trascendent*, fos lo mon moral *immanent* del

tot dins de la consciencia y absolutes totes les seves formes y 'l dret per conseqüència, y, esmortuida d'enfront, de la llibertat la lluminosa idea del deber, regla de son exercici, tingués aquell per barrera suficient y fites de son domini 'l dret dels altres ciutadans, y axó solament encara, perque desde Fichte, quan se parla del jo, se pren molt sovint en un sentit panteístich, no com representant á la persona humana, sino la consciencia universal del' armónica *Humanitat*.

Partidaris convençuts nosaltres—en Filosofia—de l'escola de la limitació, perque creyem que un estudi complert dels elements que conté la consciencia del home no dona altre medi llegítim per trobar la veritat, si no total, clara al menys, exacta y precisa, que es tot lo que pot desitjar l'humanitat viadora, que 'n deuria romàndrer satisfeta; y per altra part estam segurs que basta ab sos principis per enderrocar lo presumtuós palau que intentan axecar sos adversaris al *Ideal* filosófic; de bona gana pendríam á càrrech nostre 'l demostrar en les planes de LA RENAXENSA, pe 'l estudi de la consciencia humana, que de bades se esforça lo esperit per alçar lo vel que amagará sempre á la Filosofia pura 'ls misteris que inclouhen les essencies de les coses y l'idea del *absolut*, no revelantse may en virtut de la naturalesa de les potencies cognoscitives á tots los afanys combinats dels sabis del setgle. Aquesta empresa, empero, oportuna com may ara, superior sempre á nostre enteniment curt, nos fora poch menys que impossible actualment, que—lloat sia Deu, que sab perque permet caygan tants de flagells sobre la patria y que ses llágrimes lo cor ens trenquen y 'ns aclaparen l'esperit—estam mes be pera sentir que pera especular ab la rahó freda. Y axis es que temeram per abdosos motius que no fora l'escrit nostre prou triat per gosá 'l oferir á lectors que tant se merexen.

Donada exa excusa, dictada per la franquesa que 'ns distingex, y que, sabent quant bons son los catalanistas, no suspitam sisquera que ningú interpreté per modestia hipócrita, ans de despedirnos fins á un altre dia de nostres amables lectors indicarém l'objecte del treball que volem dur á terme. Hem vist usada, y per cert ab éxit, pe 'ls apolo-gistas que parlan de la fé en misteris incomprendibles una prova que ha vingut á ésser vulgar, y que está en mostrar la multitud de les coses manuals que l'home creu sens enténdrerles, conclouhentsen, argumentant *à fortiori*, que no está renyida la creença ab la racionalitat. Nosaltres anam, donchs, valentnos d'un consemblant procehiment, á demostrar la limitació de les facultats humanes. Confiam convénser á qui 's digne, ó millor se prenga la pena de llegirnos ab imparcial seny de que l'idea de l'extensió, analisada metafísicament, se resol en tants sentits contradictoris, quantes sian les vies que 's seguescan pera arribar á l'essencia del seu objecte. De lo qual ne traurém que no podentse negar racionalment la llegitimitat de la seva existencia, ha de superar per rahó de sa essencia l'humana comprensibilitat. La qüestió axis establir-

ta, y considerat lo lloch inferior y subaltern que aytal categoria ocupa, creurém deduhirne en sana lógica y *à fortiori* també assentar que claudica en lo fonament la teoria racionalista moderna, que funda en la comprensió de les idees mes superiors un método filosófic íntegre y armónich.

JOSEP MASFERRER Y ARQUIMBAU.

Á LA MEMORIA D' EN JOSEPH ANSELM CLAVÉ.

SONET.

Sol y oblidat en llunyadana serra,
He rebut de sa mort la trista nova,
He vist lo llit, la silenciosa arcova,
La mortalla y lo marbre que l'enterra.
He sentit lo dolor que 'ls cors aferra
D' una familia presa en tan greu prova,
Quan primerenca Parca ardida 'ls roba
Tot lo que més aymavan en la terra.
He recordat son geni, abessant noble
De la patria y de l'art la causa santa
Que fou per ell un heroisme doble,
Y vessant una llágrima amarganta
He dit: descansa en pau, gloria del poble,
L' amich te plora y lo trovayre t' canta!

JOAN TOMÁS Y SALVANY.

Roma 11 Mars de 1874.

UNA VISITA AL TIBIDABO.

Sr. Dn. M. U y R.

Mon car amich: pochos dias podrem contar en nostra vida mes hermosos ni mes ben aprofitats que lo del passat Diumenge en que junts empen-guerem via, eixint de la Comtal ciutat; jo de mi 'os se dir que 'n tindré un grat recort tota la vida. Lo sol clar, lo dia seré, lo goig en nostras ánimas, ab lo sarronet al coll com á pobres viandants, empen-guerem costa amunt, per la dressera, cap á lo majestuós y alt Tibidabo.

Res hi ha al mon per artístich ni bell que sigue que pugui compararse á las inmensas bellesas é incomparables cops de vista que en aquell dia desplegá á nostres ulls la fertil naturalesa: ¡ahont pot jamay la má del home juntar aquella vivesa y capritxosa varietat de colors, ni aquella grandiositat que d' un sol cop captivá nostra ánima. Oh! jo 'l recordo be aquell dia: lo fresch oreig, los dolsos alens del bosch plé de la aroma dels pins y sajolidas, de las floridas gatas y flayrosos romanins, nos davan dalit pera pujar aquella costa tan penosa y nos la feyan apareixer suau y reposada; de tant en tant giravam la vista cap enrera, y cada volta que aixó feyam, un crit d' admiració y de goig fugia de nostres llavis: que hermós era tot! Trescant anavam com joyosas cabretas cap amunt ab la esperansa de gosar molt mes al serne á dalt.

¿Vos ne recordeu? després d'una hermosa pineda, eixirem á un bosch de tall tot plé de cirerers d'arbós: la hermosa círereta era ja cayguda y la flor blanca en bellugadors penjoys, omplenava tota la brancada alta, nos hi enfilarem de dret á dret, y confesso que per poch nos faltá dalit pera embestir la última estrevada; vostra esposa 'ns digué:—Si vols arribar com á jove, puja com á vell, diu lo refrá—; mes nosaltres, no fentne cas, embestirem cap amunt, quan de sobte, fent l'últim esforç, aparegué á nostra vista, la incomparable grandesa d'un mon á nostres peus; ¿vos ne recordeu?

Sentats damunt d'una catifa de blana y menuda herba respiravam aquell ayre dolssíssim que vivifica l'ánima y sembla que la acosti al cel; á nostres peus la populosa ciutat empori de las arts y ciencias, gran, plena de vida y sempre envejada de estranys y propis, ab tots sos pobles vehins que desd'allí nos pareixian donarli la má fent una sola casada; mes enllá la blava mar, per ahont forem árbitres un dia de tota la terra, besantla ab sas blancas onas que s'estrellavan á sos peus, y las naus qu'entran y eixint la omplian de riquesa; veyam á un costat y també als nostres peus, al monastir de Sant Geroni en mitj de la gemada y fresca Vall d'Ebron, avuy sols runas y tristesa, lo castell de Montcada, lo de Montornés, enlayrats en sas puntxagudas cimas; mes enllá y envers tramontana, lo Montseny ab sa llarga vesta blanca, y al lluny, los Pirineus ab sa testa blanquinosa y altiva; á la esquerra y cap á mitj-dia veyam la cinta de plata del rich Llobregat ab sas bellas riberas y gemats camps y, per fi, girantnos enderrera, descobrirem quasi al nostre nivell, al Montserrat!

¡Quin es lo Catalá que á aqueix nom no 's commou! mitj cobert per la blanca boyra, fantástich ab sos puntxaguts pichs, respectuós per la joya que guarda; qui es que al ovirarlo no flecta 'ls genolls en terra y no sent en son cor santa unción! qui pot dir que al veurel no ha sentit que sens adonarsen no mormoleessin sos llavis santa pregaría sortida de lo mes íntim de son cor. Aixó nos vá passar á nosaltres al veure lo sant casal de la moreneta Verge demunt la boyra que á sos peus s'escampava fentlo pareixer edificat ó sostingut per blancas neus: per un moment, res nos diguerem, tan conmosos estavam ¡y com era hermós! y com lo admiravam! Si haguessem pogut fer que aquell dia no acabés may, allí, lluny dels oys y malas volensas que 's concirian en las ciutats, lluny d'aquell ayre pestilent que minva nostras forsas, qu'enmalalteix nostre cos, que 'ns enpetiteix l'ánima, que be estavam, que bel; parexians respirar alens celestials, trobar nos mes prop la santa gloria, parexians ser gegants demunt la terra; veyam vilas y ciutats á nostres peus, fins las mes altas montanyas semblavans petits turons; allí nos sentiam lliures, grans, plens de esperit y coratge; y un mon de grandesas y de tresors nos hauria paregut molt poca cosa; y ni cap rey en lo esplendor de son tronó, ab los diamants de sa corona y ab los homenatjes dels mes faels vassalls, s'ha sentit jamay mes rich, ni mes pode-

rós de lo que ho eram nosaltres en lo moment aquell: ¿no teniam un mon á nostres peus, y una mar daurada y blava ab cent baixells que nosaltres desd'allí ne dominavam? ¿No sentiam fresquejar lo nostre rostre, acariciat pel sol, ab las frescas auras que del cel devallavan? oh! que be diu aquell poeta popular, aquell poeta de gran cor, quan diu, que

Las ninas de la montanya
se semblan als angelets,
ho deu fer que varen neixer
un xiquet mes prop del cel.

no vos sembla que 's aixis?: de segur que si algú 'ns hagués vist hauria trobat molt mes bellas y plahents las nostras caras: ¿no es veritat que al veurens tan alts fins nos pareixia que podiam ovirar lo recó de cel ahont viuen una vida de pau y ditxa inmensa y durable las ánimas d'aquells sers que 'n vida aymarem? ¡no es veritat que elevantse lo esperit fins á las celestials alturas, nos pareixia veurer lo lloch que prop d'ellas nos guardavan! Si, mon amich! allí dalt gens no 's sofria puig qu'un s'oblidava per complert del mon.

Després d'haver saborejat poch, molt poch, per molt que nos hi estiguerem, aquella incomparable hermosura, deixarem ab tota la racansa de nostres cors aquell altíssim turó comparat per sa grandesa y magnificencia á aquell en el qual Deu permeté ser temptat per lo dimoni, y del qual per eix motiu prengué nom. Caminant y saltant (en molts llochs si us plau per forsa) comensarem á baixar per lo indret de Vallvidrera per entre mitj d'aquells hermosíssims boscos y gemadas vertents, descollant de entre nosaltres per sa lleugeresa y sa alegria la vostra *jolie femme* á la que tan coralment jo vull, quan tot d'un plegat vos me digueren:

—Perqué no 'ns descriviu aixó? no tot ha de esser parlar de Bigas; podriau molt be contarnos alguna hassanya escamesa aquí per algun cavaller paregut al vostre Arnold de Rocafort.

Mes á vostres rahons vos vaig respondrer jo lo mateix que vos respenguí aquell dia que dessota un florit atmetller miravam la blanca y olorosa catifa que eix havia estés á sos peus.

—Hi ha cosas, vaig dirvos, que se senten, mes no s'esplican: jo 'm sento molt petita pera poder esplicar lo que 'm passa devant eixas mes bellas obras de Deu; mes dubto que fins los mes grans escriptors, los mes grans savis, pугan ferho tal com alló 's mereix; pera mi, no n'hi ha cap, ni cap pintor tampoch per inspirat que sia, que puga ni tan sols imitar una cosa que 's en sí tan gran y tan bella; ho torno á dir, no hi ha ningú capás de descriure ni imitarho, sols pot sentirse y contemplarse.

No podia tampoch ferne cap llegenda perque cap pastor ne trobarem que fael guardador d'ellas me dongués camí pera narrarlas, además que estava mon esperit massa ocupat pera poder pensarhi: si un s'hi pogués estar dias y dias, pot ser n'arriparia un, en que s'en hagués pogut fe cárrech y allavoras encara que no fós mes que per un moment,

me deixaria de contemplar aquella obra de la Omnipotència pera demanar á aquells grans turons, ó á aquella altiva montanya ahont haviam passat lo dia, que 'm contés alguna gesta que per algun d'aquells llochs que ella domina hagues passat, de segur que 'n sap centas, porque ha vist transcórrer prou segles, prou generacions sucsehirse l' una á l'altre; ell que domina 'l Montcada, prou hauria vist sos Barons, aquells que á Mallorca anaren com á braus y com á bons, be prou que 'n sabrá de gestas que en son Castell han passat; ell sabrá també dels Comtes de nostra capdal ciutat á centas y á mils historias; haurá vist lo poderio y grandesa del antich monestir de Sant Cugat; se recordará encara del dragó de S. Llorens del Munt, de la antigua Egara, del renomnat Fray Gari, de la llantia del rey Moro que no 's podia encendre baix pena de entrassen lo mon, y de segur, fentnos enternir lo cor, nos diria encara algunas notas de aquell antich virolay que sempre plens de fé han cantat los cors catalans.

Mes lo sol se 'n anava ja á la posta y ab prou greu lo miravam amagarse darrera 'ls núvols de grana y or que coronavan un alt turó: no hi hagué mes remey, la nit nos venia á sobre y tinguerem de emprendre via. Caminant, caminant, apressurarem lo pas pera que no 'antrapés per aquells viaranyes. Sobte, nos vareu fer parar:—escoltau—nos digueren, y entre mitj la remor del fullatje mogut per l'oreig, distingirem clarament lo só del sach dels gemechs á quals acorts sens dubte ballarian las donzellas de Vallvidrera: lo qui no ho vá ourer, no ho pot compendre, nosaltres tots los que hi eram ja ho varem sentir dins nostres cors; prou ho deyalá emoció de que estavam possehits y la quietut que regná al entorn nostre tota una estona; jo sentí mos ulls humitejats per las llágrimas ¡Quants recorts no tenian pera mi aquells dolsos sons!; en altre temps jo 'ls havia sentit allá en ma terra, en aquella terra de la que 'm deya vos poca estona avans que jo tot li dedicava y la que tan vos entusiasma quan esguardareu las altas rocas del Fay y los espadats Singles de Bertí y de Vall-de-Ros, en aquell temps en que jo sentí n' havia una esperança, en que una il·lusió, per milló dir, una quimera omplia de gaubansa lo meu cor; ara, no sé com es, no ho sé, no sé mes sino que la he perduda.

Jovenselas y fadrins á ben segur que n' eran ben felissas tot ballant al só del mes poétich instrument de nostra terra; tal volta plenas d'amor y d'esperansa; ¡qué Deu las guart de un desengany!

Deixarem la carena, la devallada 's feu dreta, los sons com mes avall mes s' anaren perdent; de promte ja no 'ls sentirem, eram al poblat, los crits y 'l soroll los ofegaren, caminarem un xich mes y forem á la gran ciutat: allí tot se confon, fou acabada la nostra caminada.

Ara á reveure, *mon cher ami*; mos recorts á la vostra esposa, y digueuli que espera ab afany lo dia de tornár á trescar per altres sitis ahont sino veyem

tanta bellesa y gosem tant passarem junts ab ella un dia al menys tan felis y agradable

L. V. S. A y S.

MARIA DE BELL-LLOCH.

Febrer del 74.

À LA MEMORIA

DE

MA GERMANA TERESA.

Ay, germana benvolguda,
germaneta del meu cor,
¡quina pena no tindrias
si vesses mon desconsol!

Tu que may podias veure
en ma cara la tristor,
tu que sempre m'alegravas
y 'm distreyas ab tos jochs,
tu que tant nos estimavas
y tant t'estimavam tots,
per sempre més has fugida
d'aqueixa vall de dolor.

Ara que tot, tot somreya
y floria á ton entorn,
vingué la mort y ab sa dalla
segá l'amor dels amors.

Prou demanavas, Teresa,
en ta agonia un consol....
per darte 'l qu' á tu 't faltava
no hi valian los tresors.

Si al demanarm' no vatx vindre
á ferte l'últim petó,
si l'adeu derrer que 't daren
no te 'l vatx donar tampoch;
no cregas, germana meva,
qu'ingrat sigués ¡be ho sabs prou!
per qué havia d'amargarte
l'agonia ab ma dolor?

Teresa, Teresa meva,
no morires per' mi, no;
viva 't guardo en la memoria
ja que no viús pera 'l mon.

Tant la lley de Deu seguías,
qui perdoná á sos sayons,
qu'ab lo somriu en los llabis
saberes rebre á la mort.

Al véuret amortallada,
quin dol, germana, quin dol!
Des llavors, á casa nostra
hi ha fet son niu la dolor.

Dessobre un tumbul posada,
donavan llum á ton cos
quatre ciris que tenian
de ton rostre la color.

Entre tes mans uns rosaris,
y á ton costat, ben aprop,
mirante ab cara afligida,
la Verge de les dolors.

Al juntarte ab nostre pare,
germaneta del meu cor,
com degueres abraçar-lo
al arrivá á son enfront!

Allí, l'un aprop de l'altre,

si us ne fareu de petons!
Jo que se 'l primer volia
no he assolida aquesta sort.

Maymés, ay, maymés, Teresa,
t' hatx de tindre al méu aprop;
no 't veuré mes á la taula
menjá ab mi 'l pá del Senyor;
ni del vert parral dessota
cullirem rahims abdós,
ni á l' ombra de la noguera
cantarem tendres cansons.

No beurem més l' aygua fresca
d' aquelles gebrades fonts,
ni pujant per la montanya
t' aydaré abrassant ton cos.

No farem ja mes plantades
de rosers ni girassols...
sols jo de perpetuines
faré coronas pels morts!

Maymés ton semblant puríssim,
ni ton mirar tendre y dols,
ni ta boca riallera,
maymés, ay, reveuré jo!

Si en l' altra vida hatx de véuret,
jo prech al Deu bondadós
no allargue mes ma partida
y m' hi dexe anar d' un vol.

Quan al Paradís arrive,
quin gotx será 'l méu, quin gotx!
L' abrassada será eterna
com la vida d' aquell mon.

JOSEP TOMÁS Y BIGAS.

Barcelona, 13 de Febrer de 1874.

LABORATORI DEL PAGÉS.

(Continuació.)

Per aixó suposem que 100 volums de líquit alcohólic de una densitat D contenen V volums d' alcohol absolut: sent d la densitat d' aqueix alcohol absolut ó pur, lo pes de la mescla será:

$$100D = Vd + 100 - V.$$

$100 - V$ es al mateix temps 'l volum y 'l pes de l' aygua expressats en centímetros cúbichs y en grams respectivament, y com 'l pes $100D$ conté un pes Vd d' alcohol, 100 en pes de la mescla contindrán una quantitat que estará representada per la proporció:

$$\frac{100D}{100} = \frac{Vd}{x} \text{ de lo que resulta } x = V \frac{d}{D}$$

Per exemple: suposant que 's tinga un líquit alcohólic que marque 15° del areómetro de Gay-Lussac, y tenint en compte que la densitat del alcohol absolut es de 0,795 y que la d' aquell líquit, pera l' indicada graduació de 15° , es de 0,981, tindrem pera x ó sia la riquesa alcohólica en pes.

$$x = 15 \times \frac{0,795}{0,981} = 12,15$$

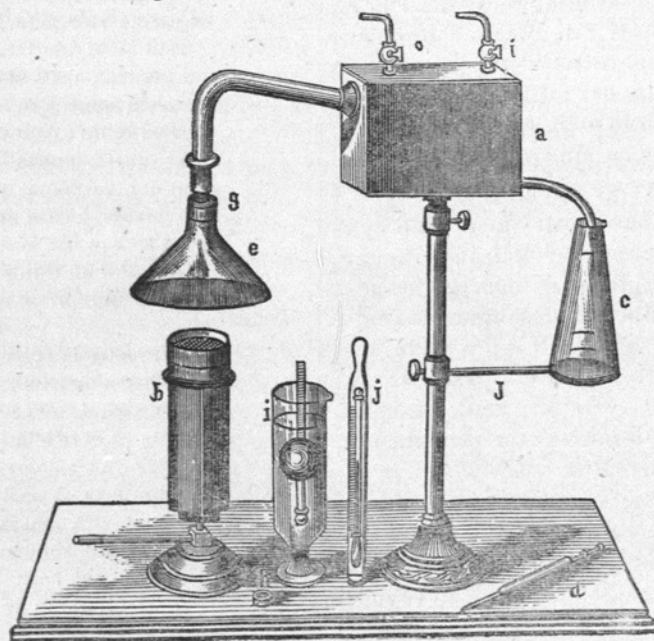
Pera fer aqueixos càlculs, serveix la següent taula de las densitats del alcohol, correspo-

nentas á sos graus ó forsa alcohométrica presa á la temperatura de 15° c.

Grans del alcohóm.	Densitats.	Grans del alcohóm.	Densitats.	Grans del alcohóm.	Densitats.
1	0,999	35	0,960	69	0,893
2	0,997	36	0,959	70	0,891
3	0,996	37	0,957	71	0,888
4	0,994	38	0,956	72	0,886
5	0,993	39	0,954	73	0,884
6	0,992	40	0,953	74	0,881
7	0,990	41	0,951	75	0,879
8	0,989	42	0,949	76	0,876
9	0,988	43	0,948	77	0,874
10	0,987	44	0,946	78	0,871
11	0,986	45	0,945	79	0,868
12	0,984	46	0,943	80	0,865
13	0,983	47	0,941	81	0,863
14	0,982	48	0,940	82	0,860
15	0,981	49	0,938	83	0,857
16	0,980	50	0,936	84	0,854
17	0,979	51	0,934	85	0,851
18	0,978	52	0,932	86	0,848
19	0,977	53	0,930	87	0,845
20	0,976	54	0,928	88	0,842
21	0,975	55	0,926	89	0,838
22	0,974	56	0,924	90	0,835
23	0,973	57	0,922	91	0,832
24	0,972	58	0,920	92	0,829
25	0,971	59	0,918	93	0,826
26	0,970	60	0,915	94	0,822
27	0,969	61	0,913	95	0,818
28	0,968	62	0,911	96	0,814
29	0,967	63	0,909	97	0,810
30	0,966	64	0,906	98	0,806
31	0,965	65	0,904	99	0,800
32	0,964	66	0,902	100	0,795
33	0,963	67	0,899		
34	0,962	68	0,896		

Expressament hem deixat pera l' últim l' aparato que s' emplea á Inglaterra: consisteix aqueix en un alambí, que en principi es igual al que he descrit anteriorment si be 's diferencia bastant en sos detalls. Consta d' un matrás de cristall e ahont se coloca 'l líquit que 's va á destilar: en son coll g s' hi fica ajustantse ab l' anella de gutaperxa h un canó que penetra dins del refrigerant a , qual canó condueix los vapors condensats á la campana c ; l' aygua del refrigerant se renova per medi de las

Fig. 12.—Alambí usat á Inglaterra.

claus o y i entrant per l' una y sortint per l' altra; lo condensador está montat com se veu en la figura, sobre un peu que sosté tot l' aparato, y en ell hi ha lo bras J que serveix pera fer pujar ó baixar la campana c ahont se arplega lo líquit condensat: esta campana está graduada del mateix modo que l' aparato de Salleron ó de Gay-Lussac. Com á Inglaterra lo gas es tant comú per totes parts, está disposat pera ser calentat ab aqueix combustible, per qual rahó va en lo mateix estuig

un metxero *d* pera gas. Completan l' instrument lo termómetro *j* y l' areómetro ó pesa-aygua que en la figura está colocat en la campana *i*; y també la bombeta *d* que serveix pera afiorar exactament lo líquit que's mesura en la campana *c*.

Se veu, donchs, com ja he dit abans, que no se diferencian gayre en sa essencia aqueix aparato y ls usats en el continent.

La verdadera diferencia entre l' modo de graduar los alcoholes á Inglaterra y en el continent consisteix en que l' aparato que s' emplea pera graduar no aprecia la cantitat d' alcohol qu' hi ha en un vi sino la cantitat d' aygua: veus aquí un resúmen dels principis en que s' apoya aqueix pesa-alcohol y del seu modo de funcionar.

Alcohómetro de Sikes de coure daurat, ab sos pesos, ab lo seu termómetro y ab sa proveta tancat tot en un estutx juntament ab las taulas de correcció.

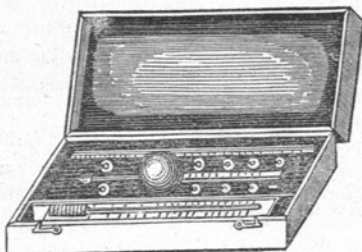
A Inglaterra s' usa un instrument bastant complicat, degut á Sikes y destinat á apreciar las can-

abans descrits. Pera determinar ab aquestos la cantitat d' alcohol que conté un líquit, no hi ha mes qu' enfonzarlos en ell, llegir lo punt d' enrasament y fer la correcció; mes pera saber la cantitat d' aygua que aqueix meteix esperit te ab l' hidrómetro de Sikes se te de comensar per introduhir l' aparato en el líquit y veure si marca; ab arreglo á sa construcció, si l' líquit ahont se l' ha ficat es aygua destilada, marcará 10, y si es alcohol absolut marcará 0. Si l' hidrómetro no marca será necessari treurel y carregarlo ab lo pes 10, si ab aqueix no n' hi ha prou ab lo 20 y aixis successivament se te d' anar provant fins á lograr que l' hidrómetro marque; aixó es, que l' nivell del líquit quede comprés entre l' 0 y l' 10. Llavors se llegeix lo punt d' enrasament y s' deduheix la cantitat d' aygua que conté l' líquit en cuestió y per lo tant la major ó menor cantitat d' alcohol que hi ha respecte l' esperit de la prova.

LLUIS JUSTO Y VILLANUEVA.

(Seguirá.)

Fig. 13.—Hidrómetro de Sikes.

titats d' aygua que ls alcoholes del comers contenen mes ó menys qu' un esperit adoptat com á tipo, y que s' anomena *esperit de prova*. Aqueix esperit está preparat de tal modo, que conté 61,59 per cent d' alcohol: son pes específich es per lo tant 0,9230. Aquest aparato se fa de coure y de molt petita dimensió ab l' objecte de que sia facilment portàtil; se compon, segons se veu en la figura 13, d' una esfera buyda, lastrada en sa part inferior y que porta damunt una espiga dividida en 10 parts iguals, cada una de las quals está per sa part dividida en altrás 10. Es per lo tant aqueix aparato, segons se veu, una especie de areómetro centesimal.

Se veu colocat en un estutx acompanyat de son corresponent termómetro de deu pesos y de las respectivas taulas de correcció. Los pesos citats están senyalats ab los números 0, 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80 y 90.

Aquest aparato s' usa d' una manera molt diferent que ls alcohómetros de Cartier y Gay-Lussac

PRIMAVERA.

Bon Deu, quina bella florida
Que trauhen les terres vestintse de vert!
Bon Deu, y com brolla la vida
Ab l' aygua que corra, que salta y 's pert!

Aucells que la mar atravessan,
Devall la teulada gornexen lo niu,
Les flors á badarse s' apressan,
Lo sol matineja, tot canta, tot riu.

Oh dolça, gentil primavera,
Qu' hont posas la planta fas naxe una flor,
Coloma del cel missatgera
Que dú's á la terra rosada d' amor;

Ton nom es un mot d' esperança
Y ls llabis hi gosan dihent lo teu nom,
Tothom te per tu una alabança
Y tu carinyosa somrius á tothom.

Ton regne estimat no te fites
Y axís ta bellesa per tot fas lluhir,
Per tu te 'l pagés ses collites,
Per tu 'ls arbres tornan cada any á florir.

Tambe al serne temps jo sembrava
Per trauren la fruyta castissa llavor
Y l' temps de l' amor arrivava
Y 'm treya florida de dintre del cor.

Oh, dolça, gentil primavera,
D' amor es ta essencia, d' amor has florit.
Coloma del cel missatgera,
Beneyta, en ta patria t' haurán benehit.

Q.

INVENTARI DE LA TRESORERIA

DE LA

SÉU DE GIRONA

FET EN 1470.

(CONTINUACIÓ.)

EN LO ERMARI QUART.

159. Item dues capes de brocat vermell, la una feta per lo bisbe de *pau*, molt vella, ab senyal de pagos al capero, altre feta per mossen *dernius* ab senyal de barres al pont devant.
160. Item un altre capa de brocat vermell feta per lo ardiacha *rasel*, ab ses armes a les spalles e al pont devant.
161. Item un altre capa de brocat vermell, feta per mossen *meriner*.
162. Item un altre capa de brocat vert feta per mossen *Cartella* ab ses armes al pits.
163. Item una capa de brocat blau feta per mossen *avinyo* ab les sues armes al pont del pits.
164. Item una capa de seti blau brocada a manera de coronas e flos blanques ab lo senyal de *brugueroles*, so es agulles e bruchs, ab floch de seda vermella e fil dor quis, te ab ella.
165. Item una capa de brocat vermell ab atres de fil dor e fullatges verts e flos blanques.
166. Item una capa, tota istoriada, de drap de brocat dor, e de fil, e de seda, molt petita ab senyal de *sacrilla* al fres.
167. Item un altre capa de tersanell cendros, istoriada ab senyal de *sol e steles* ab stacagat negre e dor.
168. Item un altre capa de vellut carmesi brocada ab flos dor e dues pitxeres una a cada part que son de fil de argent ab senyal de *aguiles* en la fresadura ab hun botonet de perles menudes al caparo.
169. Item hun dossier de vellut vert ab senyal de *rasel* al mig, e rams dor e de seda ab floquedura entorn.
170. Item hun altre dossier de vellut groch ab hun senyal o scriptura al mig de *Ihs* ab ramatges de floquedura entorn.
171. Item hun gremial de vellut vermell, brodat dor ab la ymage de la Verge maria e dues sanctes, una a conscuna part.
172. Item una tovellola de brocat vermell ab floquedura entorn dor e de seda feta per mossen *meriner*.
173. Item una tovellola de seti, ó tersanell, vermell ab la *salutacio* (1) al hun cap e floquedura verda entorn.
174. Item dos gamfanons verts de vellut ab les armes de *rasel* e la Verge maria al mig ab floquedura.
175. Item dos gamfanons vermells, descolórits, ab senyal de *caplonch* e la Verge maria al mig ab floquedura.
176. Item una cassulla ab dues dalmatíques de brocat carmesi fets per lo Sor. bisbe de *pau* ab dues stoles e tres maniples de ceti carmesi, e dos collas brodats dor e de seda ab hun boto de perles menudes a cascu.
177. Item mes, una stola e hun maniple de fil dor folrades de tersanell vermell ab flochs vermells ab alguns botons dor.
178. Item dues cortines de ceti blau, brocades dor de luca per lo altar major.
179. Item hun pali de brocat carmesi fet per dit bisbe de *pau*.
180. Item hun pali de vellut groch ab ymagens e istorias

(1) Angélica, ó *Ave Maria*, distinctiu de la noble familia de *Cartellá*.

de la nativitat, e dels tres reys, e la offerte de nostre senyor al temple ab frontal groch.

181. Item un altre pali gran, antich, istoriat, obrat de seda e fil dor, ab son frontal obrat de miges ymagens.

EN LO DERRER HERMARI E QUINT.

182. Item dos coxins cuberts de vellut blau (1), e dos cuberts de vellut carmesi, e altres dos cuberts de vellut vert, e tres cuberts de vellut vermell molt descolorit e dolents.

183. Item una catiffa gran per peus, en dues pessas molt bella, que dona a la seu la Noble Sra. dona Elionor de vilamari.

184. Item un altre catiffe nove de una pessa, qui serveix al peu del altar major a les festes. (2)

185. Item una cortina gran, blanque, quis met devant les retxes a la coresa (3).

186. Item lo drap ap(pel)lat *contesti*.

187. Item un altre drap de seda grogue, e vermella per los caps fet a manera de vanova ab alguns senyals grochs.

188. Item un altre drap de seda cendrosa, ab alguns senyas de servos e de roses blanques.

189. Item un altre drap ab obratges de seda vermella e negre e altres colos.

190. Item sis draps, o flessades molt velles.

191. Item dues cadires de fust pintades e una de ferro per lo bisbe.

192. Item dos *moniments*: hun per fer la *representacio de la resurreccio*; laltre per *reservar lo corpus al digous sant*.

193. Item una *sarica* (4) pintada de vermell feta per portar la custodia lo jorn del corpus.

194. Item un fecistol per dir les *passies* (5) al altar major.

195. Item una colona de fust deurada feta per tenir lo ciri paschal.

196. Item un caxo lonch, en que sta la bandera del corpus ab una ymage de fust deurada de nostre dona; i(t)e(m) los ganfanons qui servexen com se diu «*vexilla regis*» (6) ab les plagues.

197. Item una lansa longa, ab ques porta dita bandera del corpus.

198. Item una catiffa, qui sta continuament sobre lo teuler de la tresoreria, a hon se pleguen les capes.

FIDEL FITA.

(Seguirá).

A D.ª ROSA ALFÁRAS,
EN LA MORT DE SA FILLETA.

I.

Hermosa nit. Mils estrelles
lluentejan en lo cel,
y brilla dels camps lo gel

(1) «Aquets blaus foren donats al S(enyor) Rey apres la *destrossa de paralada*». Nota marginal de Micer Alfonsello. Cf. docum. XL.

(2) «Que dona madona Johanna muller relictia del venerable en Guillem capmany». Abdicó al text feta per Micer Alfonsello.

(3) Costum, que s'observa encara en la major part de las iglesias de Catalunya.

(4) Falta en Labernia. Com lo castellá *járcia* prové del llatí *sarcia*.

(5) Durant la Setmana Santa.

(6) En lo diumenge de Passió, ab las 5 llagas pintadas en lo gonfanó.

á la trista claror d' ellas.
 La lluna 's gronxa adormida
 sobre 'l seu carro de llum....
 ¡en nit tan dolça 's consum
 de un bon angelet la vida!
 Sa mare desconsolada
 esclama en lo seu deliri:
 «Deixau que 'l besi y que 'l miri;
 será l' última vegada.
 Tres anys fa qu' al mateix dia
 vaig perdre altre tros de cor,
 era 'l primer fruyt d' amor
 'l que llavors se 'm moria.
 ¡Ay! los fills que 'm dona Deu
 diu qu' al cel Ell se 'ls emporta,
 mes mon cor no s' aconhorta
 puig no 'ls veig al costat meu».
 Y va ab magestat la lluna
 esbargint sa blanca llum
 mentres ¡ay! allí 's consum
 d' aquell angelet la vida.

II.

En una cambra
 blanca y senzilla,
 una llum brilla
 que gela 'l cor;
 llensant llum pàlida
 mostra ab tristura
 bella criatura
 com un pom d' or.
 Los ulls hermosos
 qu' avans tenia
 per l' agonia
 ja te entelats;
 ja es cadavérica
 sa cara hermosa,
 ¡sos poms de rosa
 son desfullats!
 Ardent febra
 son cos devora,
 sa mare plora
 ja ab desconsol,
 y aquellas llágrimas
 d' amor ardentes
 cauhen brucentas
 sobre 'l bressol.
 Per fi 'ls ulls s' obran
 de la nineta,
 mes ¡ay! pobreta
 mira esmortuit;
 sas mans tot trémulas
 li pren sa mare,
 besa sa cara
 y llansa un crit.
 Y al abressarla
 veu anguniada
 que sa mirada
 ja no te brill;
 y sombra cèlica
 per l' espay vòla.....
 ¡ay! desconsola
 la mort d' un fill!

III.

¡Morí! Y prest la terra y cel

se cubriren de tristor,
 y sols dels llamps la claror
 parteix de la fosca 'l vel.
 Al lluny ressonava 'l tró
 per la serra y per la plana,
 brunzia la tramontana
 ab fatídica ramó.
 La tempesta retrunyia....
 ¡era eco del mal esprit
 mostrant á Deu son despit
 perquè altre ángel Deu tenia!.....

La lluna torná á lluir;
 lo mon com ans va marxar;
 sols tu, Rosa, vas quedar
 sens filla y ab greu sufrir,
 Mes no ploris, no; las penas
 que 'l cel als bons cors envia,
 las recompensa altre dia
 donantnos ditzas serenas.
 No perdis may l' esperança
 y creu y confia en Deu,
 que despres d' iver de neu
 sempre ve estiu de bonansa.
 La fé, que conforta 'ls cors,
 la caritat que 'ls uneix,
 l' esperança que 'ns teixeix
 per lo cel llassos de flors
 son tres fonts de rica mel
 hont los bons tróvan consol;
 tu ets bona; lo cel ho vol;
 ¡ditzosa ella qu' es ja al cel!

MIQUEL DRAPER.

San Celoni 5 novembre 1873.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS.

Composicions que s' han rebut en esta Se-
 cretaria fins al dia 19 del present.

1. Catalunya dins d' Espanya.—*La patria no tindria-rey foraster;—la llibertat dels avis—no fora al cel.* (ALBERT DE QUINTANA).—2. L' honra.—*Y no dirá la venganza—lo que no dijo la afrenta.* (CALDERON DE LA BARCA).—3. Desamor.—*E pur jio l' amo!* (ALFIERI).—4. Manso.—*Ciego: ¿es la tierra el centro de las almas?*—5. Cants de mort.—*Héla, héla!* (BRIZ).—6. Desitj.—*Oume.*—7. La festa major.—*No n' hi ha.*—8. Jo.—*May, mes deixaré la Patria.*—9. Les ruines del monestir.—*Sunt lachrymæ rerum.*—10. Lo portal de casa.—*Avuy es jorn de festa,—veniu, nenas jolias.*—11. Lo príncep de Viana.—*Mozo digno de mejor suerte y de padre mas manso.* (QUINTANA).—12. Catalunya.—*Ella fila, canta y mira—las guspiras de la llar.* (A. DE QUINTANA).—13. Joan Blanca.—*Mas quiero honra sin hijo—que hijo con mi honor mancha-do.* (ROMAN. GEN.).—14. Anyorança.—*En lle mosi soná lo meu primer vagit—quan del mugró matern la dolça llet bebia.*—15. Lo Parlament.—*Feuli via á la justicia, feuli plaça al dret; no hi val.*—16. La orgia.—*Y en tant les hores del quadrant, l' agulla—tácita marca.*—17. Ensomni.—18. Barcelona.—*Ne detruisez*

pas notre architecture—gothique. Grâce pour les vitraux tricolores. (V. HUGO).—19. La sardana.—20. Lo príncep de Viana.—*Engañó á D. Carlos su buena, sencilla y mansa condicion.*—21. La presa de Tarragona.—*Dol y gloria.*—22. A la República.—*Si jo fos un Viriat—quantas hassanyas faria,—jo t'ho jur, la patria mia,—en pro de la Llibertat!*—23. Lo crit del cel.—*Ay! quant dolç es—lo bes de ma filleta!—ay quant dolç es—de ma filleta 'l bes!*—24. Independencia.—*Que som nets de Llulls y Llúries—no ho havem pas oblidat!*—25.—La lligenda cavalleresca.—*¿Com viure lluny de tu?*—26. A la Verge Maria.—*Vita, dulcedo et spes nostra.*—27. La vida.—*Paper y ploma.*—28. Al caure la fulla.—*Tristesa.*—29. Dolor.—*Lloraré mi muerte ya—y lamentaré mi vida—en tanto que detenida—por mis pecados está.* (S. JUAN DE LA CRUZ).—30. Romanç.—*Una vegala era un rey.*—31. Jorns de pau.—*¿Quan tornarán?*—32. La núvia.—*¿Com venen les coses!*

Lo que 's fa públich per á coneixement dels interessats.

Barcelona 19 d' Abril de 1874.—P. A. del C. Joan Sardá, secretari.

NOVAS.

Ab lo títol de *Les joyes de Rosete* ha sigut traduït y arreglat á la escena y costums valencianes lo celebrat drama de D. Frederich Soler, *Las joyas de la Roser*.

L' actor Sr. Torromé que tant assert ha tingut en l' arreglo d' aquesta producció no l' ha tingut menos presentantla al públich del Teatre del carrer de Ruzafa de Valencia la nit del seu benefici, puig lo-grá á mes de veure aplaudidas la major part de sas escenas ser cridat á las taulas al final de la obra.

També s' estrená ab un éczit extraordinari la matexa nit una comedia bilingüe del Sr. Balader titulada *Les besseroles del amor*.

Felicitem als autors y 'ns congratulem de que la llengua patria també 's fassi lloch en la escena valenciana.

Lo distingit guitarrista D. Joseph Ferrer y Esteve nos ha enviat un elegantíssim eczemplar de cada una de sas pessas pera guitarra tituladas: *Recuerdos de Montgri* y *Quejas de mi lira*. Los aficionats á aquest género tan digne de ser cultivat trovarán en ellas al mateix temps que una gran senzillés tota la inspiració y sentiment que sempre s' despren del cor de un artista.

Pel govern central s' han suspés las lleys de 20 de Agost y 16 de Setembre del any passat de tant de interés pera Catalunya sobre la redempció dels censos á rabassa morta y que alguns creyan estensiu als censos anfitéutichs, lo que ha donat motiu á una discussió en la Academia de l'legislació y Juris-

prudencia. Se declara en lo decret de suspensió que «la rabassa morta no te identitat ab los foros y demés gravámens á que ditas lleys fan referència ni afecta formas incompatibles ab las necessitats del orde social ni contrarias als principis de la ciencia.»

Lo dissapte 14 del corrent celebrá *La Jove Catalunya* sa anunciada sessió pública destinada á honrar la memoria del popular artista En Josep A. Clavé. Se comensá ab la lectura que feu lo Sr. Secretari del acort pres per la Societat referent á aquella sessió; N' Antoni Llaberia pronunciá després un discurs en que reasumí á grans tochs tota la vida del finat, posant de relleu las qualitats que l' adornavan y donant á coneixer, al finalisar son parlament, una sentida composició de la distingida poetisa D.ª Dolors Moncerdá plorant la mort d' en Clavé. En Felip Pirozzini doná seguidament lectura d' un ben escrit judici crítich de las obras del citat compositor, com los Srs. Riera y Salas ho feren de poesias alusivas al objecte y l' Sr. Reventós de la composició del mateix Clavé titulada *Lo Rossinyol*. Finalisá dignament l' acte ab unas breus frases del Sr. President manifestant que per medi d' ell la Societat creya haver complert ab son deber ecalsant la memoria del qui havia sigut un dels mes entusiastas propagadors de la llengua catalana y regraciant degudament á la concurrència, que rebé tots los treballs y discursos citats ab forts picaments de mans.

Ha aparegut en la llibreria de Mañá un quadern contenint la cansó *La Filanera* del conegut escriptor En Joaquim Riera y Bertran posada en música pel acreditat compositor En Joseph Rodoreda. Una y altra son inspiradíssimas y creyém que han d'obtenir gran éczit, com ho indica ja l' haver sigut molt ben rebuda la citada cansó en algunas tertulias d' esta Capital ahont s' ha donat á conixer. Molt guanyaria nostra causa si literats y compositors s' aplegassen pera imitar als Srs. Rodoreda y Riera, ja que s' propagaría l' gust á la llengua y música catalanas en las classes mes elevadas.

Llegim en la *Crónica* que la Companyia del Teatre Catalá ha posat en ensaig una nova obra d' en Frederich Soler (Pitarra) nomenada *Lo Ferrer de tall* pera la qual está pintant una decoració lo pintor escenógrafo Sr. Planella.

Está en premsa un volum de poesias degudas á la inspirada ploma de la Srta. Maria de Bell-lloch. Quan vejan la llum pública 'ns n' ocuparem estensament.

Se 'ns ha pregat fem constar que la poesia del Sr. Obrador inserta en lo *Calendari Catalá* d'enguany de que 'ns ocuparem en lo penúltim número es original. Axis ho fem pera satisfacció del interessat.

SUSCRIPCIÓ PERA ERIGIR UN MONUMENT

Á JOSEPH A. CLAVÉ.

Joaquim Riera y Bertran—10 rals.—Felip Pirozzini—10 id.—Francisco Manel Pau—20 id.—Rafel Escardó—10 id.—P. A.—20 id.—A. G.—20 id.—Y. B.—20 id.—A. P.—4 id.

Estampa de La Renaxensa, Montjuich del Bisbe, núm. 3.